

Pellofes inèdites (2a part)

XAVIER JORBA I SERRA*

L'any 2013, a l'Acta Numismàtica 43 vàrem presentar un total de 29 pellofes inèdites, totes elles pertanyents a diferents parròquies de Barcelona. Durant els últims anys, han aparegut noves peces inèdites com les que vàrem poder publicar i atribuir a Sant Pere de Les Preses,¹ les aparegudes al claustre de Sant Pere de Rodes,² la petita troballa feta al monestir de Sant Cugat del Vallès,³ o la més recent, que pertany a la desconeguda –quant a atribucions de pellofes– comunitat de preveres de l'Espluga del Francolí. La intenció del present article és poder donar a conèixer una bona part d'aquestes i anar completant d'aquesta manera l'obra del Dr. Miquel Crusafont *La moneda catalana local (S.XIII-XVIII)*.⁴ Aquesta vegada presentem 35 pellofes de parròquies foranies de Barcelona,⁵ malgrat quedín per presentar prop d'unes trenta pellofes inèdites pertanyents a les diferents parròquies de Barcelona.

Pellofes de Berga:

Parròquia de Santa Eulàlia

Núm. 30 (x2).

Núm. 31 (x1,5).

* Doctor en Història Moderna i membre de la SCEN.

1. JORBA I SERRA, X.; PLANTALECH I COLOMER, S., "Les Pellofes de Sant Pere de Les Preses, un taller desconegut". *Acta Numismàtica* 44, SCEN (IEC), Barcelona, 2014, pàg. 213-219.

2. CLUA MERCADAL, M.; MATARÓ I PLADELASALA, M.; PUIG GRIESENBERGER, A., "Les pellofes del monestir de Sant Pere de Rodes", *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* 44, 2013, p. 371-389.

3. RODRÍGUEZ LÁZARO, A., "Un conjunt de pellofes procedents del monestir de Sant Cugat del Vallès", dins *Pellofes & ploms eclesiàstics: un patrimoni numismàtic per descobrir*. MNAC, 2015.

4. CRUSAFONT I SABATER, M., *La moneda catalana local (s. XIII-XVIII)*, Barcelona, 1990.

5. En el present article continuarem la numeració de l'article JORBA I SERRA, X., "Pellofes inèdites, (1a part)". *Acta Numismàtica* 43, SCEN (IEC), Barcelona, 2013, p. 219-223, començant pel núm. 30.

30. Incusa de llautó. Creu de Santa Eulàlia entre C-O. Orla lineal. Pellofa quadrada.

Pes desconegut. Ø 11 mm x 11 mm. Procedeix de la col·lecció Balsach.⁶

31. Incusa de llautó. Creu de Santa Eulàlia entre S-O. Orla de punts i lineal. Pes desconegut. Ø 16 mm. Procedeix de la col·lecció Balsach.⁷

Pellofes de Cervera:

Parròquia de Santa Maria

Núm. 32 (x1,5).

32. Incusa de llautó. Cérvol passant a dreta. Orla de punts. Idèntica a la Crus. 1475, però aquesta presenta tres grups de punts al camp. Se'n coneixen tres exemplars: un de la col·lecció Balsach, el de la col·lecció Egara, que reproduïm, i el tercer en mans particulars.

Pes: 0,35 g. Ø 15 mm.⁸

Pellofes de l'Espluga de Francolí:

Parròquia de Sant Miquel Arcàngel

Núm. 33 (x1,5).

33. La utilització de pellofes per part de la comunitat de preveres de l'Espluga de Francolí era desconeguda fins la troballa, dins de la mateixa població, de la peça dalt fotografiada. L'església de Sant Miquel, d'estil gòtic, fou bastida als se-

6. La peça esmentada no sortia referenciada en l'article de BALSACH, L.; CRUSAFONT, M., "Pellofes no publicades de la col·lecció Balsach", *Acta Numismàtica* 27, SCEN (IEC), Barcelona, 1996, pàg. 155-175.

7. L'esmentada peça no sortia referenciada en l'article de BALSACH, L.; CRUSAFONT, M., "Pellofes no publicades de la col·lecció Balsach", *Acta Numismàtica* 27, SCEN (IEC), Barcelona, 1996, pàg. 155-175.

8. L'esmentada peça no sortia referenciada en l'article de BALSACH, L.; CRUSAFONT, M., "Pellofes no publicades de la col·lecció Balsach", *Acta Numismàtica* 27, SCEN (IEC), Barcelona, 1996, pàg. 155-175.

gles XIII-XIV. La presència de la comanda del templer a la població com a senyors del domini de l'Espluga Jussana permet atribuir sense cap mena de dubte la citada pellofa.⁹ Incusa de llautó. Creu patada. Orla lineal. Semblen distingir-se dos elements no identificables al primer i segon quarter de la creu.

Pes desconegut. Ø 20 mm.

Pellofes de Girona

Parròquia de Sant Feliu

Núm. 34 (x1,5).

Núm. 35 (x1,5).

34. Incusa de llautó. Sobre la pellofa Crus. 1656, àliga d'un sol cap entre S-F. Orla triple, la del mig de punts, apareix tot un conjunt que porta la contramarca IHS. Aquesta pot aparèixer tant a l'anvers com al revers.

Pes: 0,38 g. Ø 18 mm.

35. Incusa de llautó. Sant Feliu, dret, de front, amb la palma a la mà. Orles de punts i lineal. Com la Crus. 1677. La pellofa que presentem és ovalada i de diàmetre molt més petit, de 18 x 20 mm, amb un pes de 0,44 g. La Crus. 1677 fa 21 mm.

Pellofes d'Igualada:

Parròquia de Santa Maria

Acta 35 núm. 12 (x1,5).

Acta 35 núm. 12 (x1,5).

Núm. 36 (x1,5).

9. La comunitat de preveres de l'Espluga s'havia dotat d'Ordinacions l'any 1426, que foren confirmades els anys 1482, 1509 i 1562. L'any 1662 es van signar unes Constitucions del Cor. La parròquia estava regida per un rector, un vicari i la resta de preveres beneficiats. El bosser era l'encarregat d'obrir i tancar el cor abans i després de l'aniversari o ofici. Recordem que les hores canòniques de l'ofici diví són les lloances del

36. A l'*Acta Numismàtica* 35 presentàvem la pellofa inèdita d'Igualada, semblant a la Crus. 1730, que enumeràvem amb el núm. 12.¹⁰ La descrivíem com incusa de llautó amb la Mare de Déu amb menys de mig cos, amb el nen al braç esquerre i amb una estrella o flor a la dreta. Doble orla de punts, amb un pes de 51 g i amb un diàmetre de 18 mm. La que ara presentem amb el núm. 36 té moltes semblances amb l'anterior. Incusa de llautó, amb la Mare de Déu amb menys de mig cos, amb el nen al braç esquerre, sense estrella o flor a la dreta. A sota, el mar. Doble orla de punts amb un pes de 0,51 g i amb un diàmetre de 20 mm. El fet que porti mar ja coincideix amb les armes d'Igualada, però també ens pot fer pensar que pugui pertànyer a la parròquia de Santa Maria del Mar de Barcelona. Caldrà esperar l'aparició de nous exemplars per poder determinar amb certesa la seva atribució a Santa Maria del Mar.

Pellofes de Lleida:

La Seu de Lleida

Crus. 1784 (x1,5).

Núm. 37 (x1,5).

37. La pellofa que presentem és la mateixa que la Crus. 1784 però amb un diàmetre i pes molt més reduït. La pellofa és una incusa de llautó. Doble clau entre A-N. En el camp, quatre creuetes. Orla lineal. La Crus. 1784 fa 26 mm de diàmetre i un pes de 0,54 g, mentre que la núm. 37 fa un diàmetre de 19 mm i un pes de 0,43 g. Les quatre creuetes són molt més petites que la Crus. 1784.

Pellofes d'Olot:

Parròquia de Sant Esteve

38. Incusa de llautó. Ala i dues estrelles. Orla lineal.

Pes: 0,38 g. Ø 10 mm.

matí (laudes) i les de la tarda (vespres). Les hores de tèrcia, sexta i nona corresponen a mig matí, migdia i mitja tarda; les completes es resen en finalitzar la jornada abans del descans nocturn. ROCA ARMENGOL, JORDI: *Història de l'Espluga de Francolí. L'edat moderna*. Volum 4, l'Espluga de Francolí, 2002.

10. JORBA I SERRA, X., "Les pellofes de Prats de Rei, Igualada i Calaf", *Acta Numismàtica* 35, SCEN (IEC), Barcelona, 2005, p. 89-109.

Crus. 1898 (x2).

Núm. 38 (x2).

La peça que presentem ha de correspondre a un encuny més antic que la Crus. 1898. Es pot veure la diferència amb la mateixa per tenir una ala més ampla amb set perfils en lloc de sis.

Pellofes de Ripoll:

Parròquia de Sant Pere

Núm. 39 (x2).

Crus. 2045 (x2).

39. A la subhasta Egara de la casa Àureo-Calicó va aparèixer una peça incusa de llautó molt semblant a la Crus. 2045 i Crus. 2046. La descripció seria tiara sobre claus encreuades. A sota, V. Orla de punts.

La peça presenta un diàmetre de 15 mm.

Pellofes de Terrassa:

Parròquia de Sant Pere

Núm. 40 (x1,5).

Núm. 41 (x1,5).

Núm. 42 (x1,5).

Núm. 43 (x1,5).

40. La pellofa va ser descrita i classificada per Miquel Crusafont com a peça de la parròquia de Sant Pere de Terrassa a l'*Acta Numismàtica* 25. Retrobava la in-

formació de Bonet i passava la peça atribuïda fins aquell moment a Cardona, Crus. 1442, a Terrassa. Ara hem trobat en una col·lecció privada la mateixa peça però de llauna. Incusa de llauna. Creu equilateral patada. Orla formada per dos cercles lineals entre els quals discorre una altra orla de punts, aquests, però, no sortits.

Pes: 0,23 g. Ø 15 mm.

41. Incusa de llauna. Clau entre T-A. Orla de punts. Idèntica a la Crus. 2190, però encunyada en llauna.

Pes: 0,29 g. Ø 18 mm.

42. Incusa de llauna. Claus encreuades. A sobre, 3 punts. Orla lineal i de punts. Idèntica a la Crus. 2191, però encunyada en llauna.

Pes: 0,39 g. Ø 21 mm.

43. Incusa de llauna. Dues claus paral·leles. Orla de punts. Idèntica a la Crus. 2192, però encunyada en llauna.

Pes: 0,27 g. Ø 18 mm.

Pellofes de Torà de Riubregós:

Parròquia de Sant Gil

Núm. 44 (x1,5).

Núm. 45 (x1,5).

44. Incusa de llauna. Sant Gil de front, nimbat i portant bàcul. Orla de punts. Idèntica a la Crus. 2197, però encunyada en llauna.

Pes: 0,40 g. Ø 17 mm.

45. La peça va aparèixer en el mercat numismàtic juntament amb 8 peces idèntiques, barrejades amb pellofes de Torà. La procedència del fons també coincidia amb la població de Torà de Riubregós. Incusa de llautó. Sant de front. No es poden distingir els elements propis del sant. Orla de punts.

Pes: 0,23 g. Ø 18 mm.

Pellofes de Torredembarra:

Parròquia de Sant Pere

Núm. 46 (x1,5).

Núm. 47 (x1,5).

Núm. 48 (x1,5).

46. Bonet atribuïa a Torredembarra una pellofa amb claus encreuades al·lusi-
ves a Sant Pere i una T a sobre. Crusafont, en el seu llibre la *Moneda catalana
local (S.XIII-XVIII)*, n'accepta l'atribució. Indica que a Torredembarra se li atri-
bueixen certes varietats diferents de les Crus. 2204 i 2205. Ara presentem una in-
cusa de llauna amb les claus encreuades, sense lligat d'unió. A sobre, T. Orla
lineal. Idèntica a la Crus. 2205, però encunyada en llauna i sense el punt entre els
caps de les claus.

Pes: 0,29 g. Ø 18 mm.

47. Incusa de llautó. Claus encreuades sense lligat d'unió, amb anella en forma
de pica. A sobre, T. Als costats dues roses.

Pes: 0,50 g. Ø 16 mm.

Apareguda a la col·lecció Egara de la casa Àureo-Calicó, febrer de 2017.

48. Incusa de llautó. Claus encreuades sense lligat d'unió, però amb anella
arrodonida. A sobre, T. Als costats dues roses.

Pes: 0,50 g. Ø 16 mm.

Havia format part de la col·lecció Vilaret.

Pellofes de Tuïr:

Parròquia de Sant Pere. Des de 1783, de Santa Maria de la Victòria

Núm. 49 (x1,5).

Núm. 50 (x1,5).

49. Incusa de llauna estanyada. M superada de A amb una estrella de quatre
punts sota la M. Idèntica a la Crus. 2216.1, però encunyada amb llauna estanyada.

Pes: 1,85 g. Ø 20 mm.

Apareguda a la col·lecció Egara de la casa Àureo-Calicó, febrer de 2017.

50. Incusa de llautó vermella. M superada de A amb una estrella de quatre puntes sota la M. Idèntica a la Crus. 2216.1, però encunyada en làmina de coure.

Pes: 0,57 g. Ø 20 mm.

Pellofes de Vic:

La Seu:

Núm. 51 (x1,5).

Núm. 52 (x1,5).

Núm. 53 (x1,5).

51. Incusa de llauna. Tiara amb ínfules llargues als costats sobre claus encreuades que tenen l'anella en forma de pica. Orla de punts.

Pes: 0,63 g. Mides: 21 x 21 mm.

52. Incusa de llautó. Miquel Crusafont descriu la peça a l'*Acta Numismàtica* 27 amb el núm. 374-16 i la descrivia com arbust de tres branques.¹¹ El fet de no haver-hi la imatge de les dues cares de la pellofa va fer que Crusafont no pogués observar que estava batuda sobre una pellofa de Vic, la Crus. 2253. Totes les peces aparegudes amb aquest tipus d'arbre estan batudes sobre la mateixa pellofa de Vic. La peça podria correspondre a la comunitat de preveres de l'església de Santa Maria de Lladó, fins ara desconegudes. Botet deia que aquesta comunitat havia tingut, segons Saderra, dos o tres encunyats.¹²

Pes: 0,49 g. Ø 16 mm.

53. Incusa de llauna. Lledoner o arbust de tres branques. Orla de punts. Ha de ser un encuny més antic que la peça abans descrita. El fet de no ser picada sobre cap pellofa ens fa pensar que podria ser perfectament de Santa Maria de Lladó. Pes: 0,51 g. Ø 17 mm.

11. L'esmentada peça surt referenciada en l'article de BALSACH, L.; CRUSAFONT, M., "Pellofes no publicades de la col·lecció Balsach", *Acta Numismàtica* 27, SCEN (IEC), Barcelona, 1996, pàg. 155-175. En la nota, Crusafont indica que Balsach apuntava a la possibilitat que fos de la Selva del Camp. Aquesta possibilitat queda descartada per sortir sempre batuda sobre pellofes de Vic.

12. CRUSAFONT, M., "Notícia sobre el manuscrit de J. Botet i Sisó", *Acta Numismàtica* 29, SCEN (IEC), Barcelona, 1999, pàg. 143-213.

Pellofes sense determinar:

Núm. 54 (x).

Núm. 55 (x).

Núm. 56 (x1,5).

Núm. 57 (x1,5).

54-55. El Museu Puig de Perpinyà va informar a la SCEN i al seu president, Miquel Crusafont, de l'existència en el seu fons de dues pellofes incuses de llauna fins ara desconegudes. Les dues peces que presentem tenen la mateixa iconografia però difereixen en el seu tallat. La primera es troba en millors condicions que la segona. Incuses de llautó. Sant Pere de front, portant una clau a la seva esquerra, entre punts. Per les seves característiques, podrien classificar-se com a peces de la parròquia de Tuïr i estar feta aquesta amb un encuny més antic.

56. Incusa de llautó. Figura de Sant Pere de front, portant una clau a la seva dreta. L'anella de la clau té forma de pica. A la dreta, dos grups de tres punts. Orla de punts. Presenta molta semblança amb les descrites amb els núm. 54 i 55, i també amb la de Tuïr, Crus. 2212 i 2213.

Pes: 0,20 g. Ø 14 mm.

57. Incusa de llautó. A sobre, mar, amb una creueta a cada costat. A dalt, creu patada. Orla lineal.

Pes: 0,30 g. Ø 17 mm.

Núm. 58 (x1,5).

Núm. 59.

Núm. 60 (x1,5).

58. Cavall ensellat mirant a l'esquerra, envoltat d'ornaments. Orla lineal. Pes: 0,15 g. Diàmetre 14 mm. Apareguda a la col·lecció Egara de la casa Aureo-Calicó. També va aparèixer a la col·lecció Balsach de la casa Aureo-Calicó a l'apartat d'incertes. Miquel Crusafont la classifica com a peça de Calaf, Crus. 1419, assenyalant que apareix un gos mirant a l'esquerra

Pes: 0,15 g. Ø 13 mm.

Apareguda a la col·lecció Egara de la casa Àureo-Calicó.

59. Incusa de llautó. 6 sous. Orla lineal i dentada.

Pes: 1,03 g. Ø 24 mm.

60. Incusa de llautó. S petita sobre V (Sant Vicenç), voltades de volutes. Orla

Núm. 61 (x1,5).

Núm. 62 (x1,5).

Núm. 63 (x1,5).

Núm. 64 (x1,5).

lineal i de punts.

Pes: 0,42 g. Ø 21 mm.

61. Incusa de llauna estanyada. Sagetes encreuades, amb una estrella a cada quarter. Orla lineal.

Pes: 0,27 g. Ø 18 mm.

62. Incusa de llautó. Sagetes encreuades, amb estrella a cada quarter. Orla lineal.

Pes: 0,23 g. Ø 18 mm.

63. Incusa de llautó. Escut al centre amb una Y al revés i un punt a cada espai. FA·DE IOSH·ALABAU (Fundació de Joseph Alabau). Orla lineal.

Pes: 0,33 g. Ø 17 mm.

64. Incusa de llautó. Hòstia sobre calze entre D-1. Orla de punts.

Pes: 0,49 g. Ø 14 mm.

La peça presenta molta semblança amb la Crus. 2012. La diferència és que la núm. 55 no té l'hòstia radiant, el diàmetre és inferior i té la D-1 al revés que la Crus. 2012. Podria, però, pertànyer a la mateixa parròquia que la Crus. 2012 i 2013. No creiem que aquestes últimes siguin de Prats de Rei en no aparèixer mencionades en la documentació de la comunitat de preveres.